

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. II. De justitia prædictorum contractuum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

Census Reservativus, & Consignativus.

2. Primò, dividitur census in reservativum, & consignativum. In reservativo, do tibi meum prædium, & reservo mihi ex illo certam pensionem, ut scilicet tu singulis annis, vel mensibus solvas mihi aliquam justam summam, v. g. decem aureos. In consignativo, retineo quidem dominium rei meæ v. g. prædii, domus, & cætera; sed in illis constituo pensionem, v. g. decem aureos singulis annis, vel mensibus, tibi solvendo. Solum ergo transero in te jus percipiendi pensionem à re mea, non verò rem meam: neque enim, in hoc census genere, vendo tibi rem meam, nec fructus ipsos percipiendos à re mea, sed jus ad illos percipiendos, ut ex *infra* dicendis clarè intelliges. Nam propterea iurisperiti censum consignativum sic definiunt: *Est jus percipiendi annuam, vel mensuam pensionem ex re fructifera, vel persona alterius.* Unde cum dicis: *Habeo censum in feudo Petri*, census est: *Habeo jus exigendi certam pecunia summam, seu certos fructus ex Petri feudo.* Lege Valent. *tr. 3. §. 2. d. 5. q. 2. p. 1. Mol. d. 3. §. 3. Less. l. c. 2. d. 1.* aliisque. Adverte, cum, qui emit censum, id est cui solvenda est pensio, appellari censuistam, seu censualistam: qui verò vendit, id est, qui soluturus est censum, vocari censuarium.

Personalis, Realis, Mixtus.

3. Secundò, census consignativus, de quo solet hic esse sermo, propter graves, & proprias difficultates, quibus scaturit, triplex est, ratione scilicet rei, super qua constituitur, quæ item est triplex. Primò enim constituitur super aliqua persona, diciturque census personalis, tunc pensio solvenda est, veluti ex fructibus propriæ artis, industriae, operæ, laboris ipsius personæ, in qua census fundatur. Merus autem erit personalis, si nihil addas & aliam rem, ex qua non solvatur quidem pensio, sed sit, veluti dignus, seu hypotheca ad assecurationem dicti census, dicitur, testibus Molin. *l. c. & Less. l. c. d. 2.* non merè personalis.

Secundò, constituitur census, seu fundatur in aliqua re vilis, & fructifera, sive immobili, ut sunt prædia, domus, & c. sive aliquando mobili, seu se movente, quæ facit fructum, ut sunt greges, armenta, & c. diciturque census realis. Tertio, constituitur in re, & in persona ita, ut si res pereat, debeat ipsa persona solvere ex fructu suæ artis, vel industriae, diciturque census mixtus.

Perpetuus, & Temporalis.

4. Tertiò, dividitur census ratione temporis. Alius enim est perpetuus, id est, pensio est perpetuò solvenda, nam, & ad hæredes transit. Alius temporalis, id est, pensio solvenda ad tempus, sive incertum, ut si esset ad vitum alterius, quo pacto vocari vulgò solet vitalitius, sive certum, ut, si esset ad decem, ad quindecim, ad viginti annos. Unde clarè colligis, non esse licitum, constituere censum perpetuum super personam, quia hæc perpetua non est, & consequenter fructum perpetuum non facit.

Redimibilis, & Irredimibilis.

5. Quarto, dividitur ratio pacti, nam pacisci solent contrahentes aliquando, ut census redimatur, ut tunc dicitur census redimibilis. Quòd si pactum sit, ut census redimatur, seu extinguatur, quodcumque voluerit venditor, restituendo pecuniam totam, quam habuit ex venditione, pactum erit in gratiam venditoris. Si, quodcumque voluerit emptor, erit in gratiam emptoris, si quodcumque venditor, vel emptor voluerit, erit ex parte utriusque, atque adeò in utriusque gratiam. Aliquando autem paciscuntur contrahentes, ut nunquam census redimatur, & tunc erit census irredimibilis, atque adeò perpetuus. In dubio, an census sit redimibilis, an

irredimibilis, esse irredimibilem putat De Lugo *d. 27. de Inst. n. 7.* contra alios, quem vide.

Pecuniarius, Fructuarius.

6. Quintò, dividitur ratio pensionis; eri enim census pecuniarius, si solvitur pecunia: Fructuarius, si fructus, oleum, frumentum, vinum, & c. quæ ex re percipiuntur.

Certus, Incertus.

7. Sextò denique, certus dicitur census, si debeat solvi determinata pars fructuum, puta semper, & in omni eventu; quinque mensuræ hordei, vini, & c. Incertus, si indeterminata, seu, ut aliqui loquuntur, aliquota, puta, tertia, vel quarta, vel quinta pars fructuum, qui ex re, illo anno, provenient.

CAPUT II.

De Iustitia prædictorum Contractuum.

Prædictos census esse ferè omnes licitos, & justos, nisi aliunde, sive in pretio, sive ex aliquo adjuncto delinquantur, tanquam certum supponimus omnes.

Dixi, ferè quia dubitatur, ut volunt Val. *com. 3. 2. d. 9. part. 2. & quæst. 25. p. 2. & Less. l. c. cap. 22. num. 18.* de merè personali, deque vitalitio, de quibus hic breviter. Nec omittimus tamen dicere id, quod scitu necessarium erit de reali.

§. I. Personalis, an sit licitus?

1. **D**ico primò, hunc esse justum, ac licitum ex natura sua, quia à veritate aberrat id, quod aliqui cum Navarro dicunt, hunc contractum non esse, nisi mutuum cum lucro, atque adeò esse meram usuram; aberrat, inquam, à veritate, nam contractus hic est emptio fructuum, seu lucri, quod homo opera sua acquirere potest. Sicut ergo omnes concedimus, censum realem esse licitum, quia per illum emitur ius ad percipiendos fructus agri, domus, piscinæ, & cætera, ita concedere debemus, esse licitum, emere ius ad fructus, quo homo sua arte, & opere facere potest.

2. Sed adverte primò, quod sicuti venditor tunc debet hoc efficere, ne fraudet emptorem, ex quibus solvere possit pensionem, sic emptor debet, in emendo ejusmodi censum, cognoscere, talem personam esse idoneam, ad lucrandam illam pensionem, quam venditor vendit: lucrandam, inquam, quæ id est, venditoris industria, officio, officio, & c. sed nihil emeret, unde pensionem iniuste sumeret.

3. Obiicies cum Navar. Martinus V. & Calistus III. in suis Bullis paulò pòst referendis, solum dixerunt, census reales esse licitos; ergo personales reprobarunt. Respondendo, dictos Pontifices non negasse, census personales esse licitos, sed solum declarasse, census reales licitos esse, de quibus interrogati fuerunt, ut loco citato notat Valent. Quare nihil contra nos.

4. Dico tamen secundò, census hos personales propter fraudis, & usuræ timorem, esse jure Pontificia prohibitos, nam propterea addidimus in præcedenti conclusione illud (ex natura sua.) Hæc conclusio patebit ex dicendis, quia Pontifices semper requirunt census debere constitui in re immobili. Quoniam ergo prohibitio fundatur in præsumptione fraudis, & usuræ, si hæc verè, omnibus consideratis, absunt, licitus erit in foro conscientie contractus, si cætera adsint; nam in foro fori iudices debent judicare juxta prædictum jus Pontificium.

§. II. An

§. II. An licitus sit Vitalitius?

1. Censibus vitalitiis, de quo hic debetari, & disputari solet, celebratur primò, in hunc modum: *Do tibi centum aureos, quos à te nunquam auferam, eo tamen pacto, ut tu, donec ego vixerem, vel donec vixerit meus filius, vel nepos, si nascetur, (quamvis nondum sint nati) vel donec vixerit Petrus, vel Paulus, vel uterque. Tu, inquam, des mihi quinque pro singulis annis, & hoc vocatur census vitalitius personalis.*

2. Celebratur secundò; hoc alio modo: *Do tibi centum, quibus mihi vendas jus ad fructus tui prædii, donec vixeris, dando mihi ex illis fructibus quinque, & singulis annis tue vite, vel alterius, & hic appellatur census vitalitius realis.*

3. Dico jam primò, hos contractus posse licito modo celebrari, semper præscindendo ab aliquo extrinseco inconvenienti, & supposito pretio justo, de quo mox infra, cap. 3.) hoc esse licitos hos contractus, non solum, quando census dictus constituitur supra rem realem, v.g. prædium, sed etiam, quando duntaxat supra personam, quantumvis hæc persona nulla ratione ex sua arte & industria sit fructifera. Ratio hujus dicti est, quia iustitia hujus contractus nequaquam innititur in eo, quod ematur jus ad fructus, sed in contractu sortis, in quo specialiter contrahentes se exponunt periculo luctu, & damni, cum mors sit incerta. Si enim sic dicas: *Do tibi centum, quæ à te, vel à tuis nunquam sint auferenda, tu verò reddas mihi, vel meo hæredi singulis annis, (tua vita durante) decem, nonne potest esse, ut æqualiter ego, vel tu, juxta longitudinem, vel breviteratem tue vite, lucrum, vel jacturam faciamus?*

4. Dico secundò, census eisdem vitalitiis posse licite celebrari, etiam post Bullam Pii V. Ratio est, quia iustitia hujus contractus, de quo agimus, non innititur, ut modo diximus, in emptione fructuum, vel alterius rei, sed in periculo æquali, estque contractus sortium. Hæc sententia, quam sequitur Lopez c. 55. de contract. conel. 31. Rodr. lib. 1. summa, cap. 24. est mihi probabilior. (Estos, Molina d. 389. in pr. claus. dicat, id esse contra Bullam Pii V.) Pius enim non videtur prohibuisse ludum sortis, sed contractum illum personalem, qui fundatur in fructibus, vel operibus solius personæ. Adde, id, quod, modo dixi §. præced. n. 4.

5. Atque hinc fit, ut, quamvis pensiones, quæ sperantur colligendæ, sint minoris summx, quam summa data, vel sint majoris, semper sit licitus contractus, quia per hunc emuntur illæ pensiones, sed iusto pretio emitur spes ad illas, unde sub æquali periculo potest evenire, ut nihil habeas, si statim moriatur venditor, vel multum, si vivat diu.

§. III. An licitus sit Realis?

1. A Deo licitus est census realis (præscindendo semper ab aliquo extrinseco inconvenienti, &c.) ut putem, docere contrarium, esse nunc saltem temerarium, & erroneum. Ratio est, quia Martinus V. Calistus III. Nicolaus V. in Constitutionibus mox afferendis §. 8. Censum realem approbant, & approbationis quidem ratio potissima fuit, quia est verus contractus emptionis, quo non quidem emitur ipsa pensio, si naturam contractus census bene cognoscas, sed, vel emitur ius percipiendi ipsam ex fructibus rei, ut habent communiter Doctores apud Layman lib. 3. tract. 4. cap. 18. n. 3. vel, ut habet De Lugo d. 37. de iust. num. 20. emitur pars ususfructus illius prædii, super quo census constituitur, ita, ut dominium totum directum prædii maneat apud venditorem; dominium verò vitile, quod appellatur ususfructus, ex parte, vendatur; nam propterea minoris semper debet vendi, quam valeat totum prædium, quia minoris æstimatur dominium vitile, quamvis totum & integrum, quam dominium ipsum vitile simul cum

dominio directo, quorum utranque venditur, quando venditur absolute prædium; cum in casu venditiolum ususfructus, ut dictum est.

2. Ex hac ratione live, ut Doctores communiter de ut De Lugo illam inducit, vides primò non solum dari emi census antiquos jam constitutos, sed etiam potest vos constitui. Nam eadem est ratio, per quam antea recte constituti sunt, ac illa, per quam tunc de novo constituantur; utrobique enim non est mutuum, cum bene sed vera emptio, & venditio; & profectò antiqui quippe ne olim fuerunt novi?

3. Vides secundò, facile solvi argumentum ad hoc Dec. conf. 32. Atet. conf. 151. putantur, & ejusmodi census esse illicitos. Qui vendit (autem) censum recipit v.g. mille ab emptore, debet singulis annis ad redimendum verbi gratiâ, quinque pro centenario ipsi dare quingenta; dabit ergo ex obligatione centum in decem annis, & tamen semper debebit mille, quod est Capitalis, quodque semper, ex natura hujus census recte, & debet, si vult censum extinguere; ergo obligatur dare plus, quam acceperit, quæ est clara ultio. Itaque inquam, solvitur, nam licet iuste emit quis prædium, quamvis idem ex fructibus, quos per annos continenter colliget, compenses tibi totum pretium, quod dedit, adhuc ipsi remanet totum prædium, quod possidet, re, quanti emit; ita etiam licita, & iusta est emptione census realis, quamvis pensiones solvenda sint, pretium ipsius Capitalis. Et ratio ulterior hujusmodi est, quia ego non emo ipsas pensiones futuras, sed, modo vidimus, ius præsens ad illas, quod tunc à te habebitur, & veluti à me possessum, necesse est, ut tantum Domino fructificet.

4. Vides teritiò, necessarium esse ad iustitiam ventilationis census: Ita Medul. Theolog. 3. tract. 1. c. 4. ex Bonac. ut res sit fructifera, unde in illius est venditio census, id est, censuarius, si obligat emptori, id est, usufructuaria rem non potentem reddere fructus, illam ne quot pensio exigit, aut si obligat rem, eos quidem redemptem, sed iam in aliis censibus venditur.

5. Denique, quamvis census sit supra prædium, quæ fructus; scias tamen, bene, & licite te posse deprecare à possidente prædium, pensionem precanturque in constituendo ejusmodi censu, ad ius impetrandum contractus: Alter est venditionis census fructuum, qui mihi venditor ius ad fructus, seu, ex capitatione De Lugo, ususfructus partialis. Alter permutacionis, qui venditor sibi retinet fructus, & solvit, servat æqualitate, pecuniam, computando unum annum forte dictum pro alio. Lege Mol. d. 385. Arag. 2. d. 7. c. 2. c. 2. c. 2. c. 2. De Lugo l. c. aliisque.

CAPVT III.

Quòdnam pretium sit infusum in dictis contractibus?

§. I. Pretium infusum in Vitalitiis.

1. Vltum pretium census vitalitii, live realis, & personalis est illud, quod communi hominum estimatione in singulis locis indicatur, live summum, & medium, live infimum. Quod si fuerit à Principe creatum, illud erit indivisibiliter servandum, sicut limitum sit in cæteris rebus, quæ venduntur, & quibus ratio potestur à Republica.

2. Inquires: Si nec Princeps taxaverit, nec communi æstimatio, quomodo ab ipsis contrahentibus extrahendum?

3. Respondeo, iuxta prudentis viri arbitrium, habita, ut vult Boss. lib. 2. c. 22. d. 6. num. 41. & d. 13. cum ratione ætatis, complexione, modi vivendi illius, pro cuius vita solvenda est pensio, copia item, vel penuriam pecuniarum in civitate, & habita etiam ratione, & quæ